

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Третякова А.І.

ВСТУП

Післявоєнне відновлення національної економіки – складне багатовекторне завдання, що виходить далеко за межі суто інфраструктурної реконструкції. В умовах глибоких соціально-економічних потрясінь, руйнування виробничих потужностей, масштабної міграції населення та зростання боргового навантаження виникає потреба у формуванні нової парадигми розвитку. Її фундаментом має стати сталий розвиток – як цілісний концепт, що інтегрує економічну, соціальну та екологічну складові. Забезпечення сталого розвитку в умовах посткризової відбудови неможливе без переосмислення фінансових стратегій і пріоритетів.

У фокусі постає проблема ефективного фінансового забезпечення проєктів, орієнтованих на довгострокову стійкість, інклюзивність та ресурсозбереження. Світогосподарські трансформації, спричинені глобальною економічною турбулентністю, геополітичними зрушеннями та змінами клімату, формують нову архітектуру фінансових ринків¹. У цих умовах стратегічні пріоритети фінансування набувають особливого значення, оскільки визначають не лише темпи відновлення, а й характер подальшого розвитку країни.

Україна, що стала епіцентром повномасштабного збройного конфлікту, нині перебуває на перехресті між відбудовою і трансформацією. У цьому контексті надзвичайно важливо обрати такі фінансові механізми, які дозволять не просто компенсувати втрати, а створити нову якість економіки – більш відкритої, прозорої, технологічної та орієнтованої на сталий розвиток. Це потребує синергії державних, приватних і міжнародних ресурсів, а також впровадження інноваційних інструментів оцінки ефективності та управління ризиками².

¹ Sachs J. D. (2020). The Ages of Globalization: Geography, Technology, and Institutions. Columbia University Press.

² European Commission (2023). Ukraine Facility: Framework for Sustainable Reconstruction. Brussels: EC Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations.

1. Теоретико-методологічні засади фінансування сталого розвитку

Сталий розвиток, як інтеграційна концепція XXI століття, передбачає збалансоване поєднання економічного зростання, соціальної справедливості та екологічної безпеки. Фінансова система, як основа ресурсного забезпечення будь-яких трансформаційних процесів, відіграє ключову роль у реалізації цілей сталого розвитку (ЦСР). Сучасна теоретико-методологічна база фінансування сталого розвитку ґрунтується на переході від короткострокової вигоди до довгострокової стійкості³.

У класичній економічній моделі фінансування пріоритет надавався максимізації прибутку та зростанню валового продукту. Однак така парадигма виявила свою неспроможність забезпечити стійке функціонування суспільства в умовах обмеженості природних ресурсів, соціальної нерівності та глобальних екологічних загроз. Новітні концепції, зокрема «зелена економіка», «інклюзивне зростання», «циркулярна економіка» та «соціально відповідальне інвестування», розширюють цілі фінансування, включаючи вимір впливу інвестицій на довкілля, соціальну сферу та якість інституційного середовища⁴.

Однією з ключових складових сучасної методології стало формування ESG-орієнтованого фінансування (Environmental, Social, Governance), яке інтегрує екологічні, соціальні та управлінські критерії в процес прийняття інвестиційних рішень. Фінансові потоки, що відповідають цим критеріям, розглядаються не лише як більш етичні, а й менш ризикові у довгостроковій перспективі. Зокрема, дослідження McKinsey & Company (2022) показали, що компанії з високими ESG-рейтингами демонструють вищу стабільність прибутковості та мають доступ до ширших джерел фінансування⁵.

Методологічною основою фінансування сталого розвитку є також розширене використання концепції «цінності для стейкхолдерів» (stakeholder value), що замінює домінуючу парадигму «цінності для акціонера»⁶. Такий підхід передбачає врахування інтересів ширшого кола учасників — громади, працівників, органів влади, довкілля — у процесі формування інвестиційних стратегій.

³ Sachs, J. D. (2015). *The Age of Sustainable Development*. Columbia University Press.

⁴ OECD (2019). *Financing Climate Futures: Rethinking Infrastructure*. OECD Publishing.

⁵ McKinsey & Company. (2022). *The ESG Premium: New perspectives on value and performance*. Retrieved from: <https://www.mckinsey.com>

⁶ Freeman, R. E. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Pitman.

У сучасних умовах особливої актуальності набуває адаптивне фінансове планування, яке дозволяє враховувати змінність макроекономічного середовища, зокрема у країнах, що перебувають у фазі відновлення після конфліктів⁷. Гнучкі моделі фінансування передбачають можливість коригування інвестиційної стратегії у відповідь на зміни зовнішніх і внутрішніх факторів, що робить їх незамінними у періоди високої невизначеності.

Отже, сучасна методологія фінансування сталого розвитку базується на принципах довгострокової ефективності, соціальної відповідальності, екологічної безпеки та відкритості до інновацій. Ці підходи повинні стати основою для стратегій фінансового забезпечення післявоєнного відновлення, зокрема в контексті реконструкції критичної інфраструктури, енергетичних об'єктів та об'єктів соціального призначення.

2. Вплив війни на фінансову архітектуру країн, що відновлюються

Збройні конфлікти мають руйнівний вплив не лише на матеріальну інфраструктуру, а й на інституційну, бюджетну та кредитну архітектуру держав. Фінансові системи країн, що пережили війну, стикаються з комплексом структурних викликів, серед яких – різке зменшення доходів бюджету, девальвація національної валюти, інфляційні шоки, втрата інвестиційної привабливості, масова еміграція працездатного населення, а також погіршення банківської стабільності⁸. Усе це значно ускладнює реалізацію стратегій сталого розвитку, вимагаючи комплексних рішень на національному та міжнародному рівнях.

У післявоєнний період одним із найбільш уразливих секторів є фінансово-кредитна система. Зниження платоспроможності позичальників, високий рівень неповернення кредитів та втрата активів у зонах бойових дій призводять до системних проблем ліквідності. Центробанки змушені проводити надзвичайно м'яку монетарну політику, що, своєю чергою, посилює інфляційний тиск. Надмірна емісія коштів для фінансування дефіциту бюджету може призвести до втрати довіри з боку інвесторів і міжнародних партнерів⁹.

⁷ Brinkerhoff, D. W. (2005). *Rebuilding Governance in Failed States and Post-Conflict Societies: Core Concepts and Cross-Cutting Themes*. Public Administration and Development, 25(1), 3–14.

⁸ World Bank. (2023). *Macroeconomic Impacts of Armed Conflicts: Evidence from Recent Wars*. Washington, DC: World Bank Group.

⁹ Bruegel. (2023). *Central Banking in Conflict-Affected Economies: Policy Dilemmas and Inflation Risks*. Policy Contribution 04/2023.

Війна змінює пріоритети бюджетної політики. Основні ресурси спрямовуються на військові потреби, соціальні трансферти та ліквідацію наслідків гуманітарних катастроф. Це обмежує можливості держави щодо інвестування в довгострокові проєкти сталого розвитку. Водночас постає потреба у створенні окремих інструментів післявоєнного фінансування, серед яких – спеціальні фонди відбудови, страхові механізми покриття збитків, державні гарантії для інвесторів, а також угоди з міжнародними фінансовими інституціями на пільгових умовах.

Досвід відновлення таких країн, як Ірак, Афганістан, Руанда, Боснія і Герцеговина, свідчить, що критично важливим є **відновлення довіри до держави як економічного суб'єкта**. Без прозорості, підзвітності та стабільної фінансової політики неможливо залучити іноземні інвестиції або ефективно використати міжнародну допомогу. У цьому контексті важливу роль відіграє боротьба з корупцією, забезпечення незалежності фінансових регуляторів, розбудова систем аудиту та контролю за використанням коштів відновлення.

Особливе значення має валютна стабільність. Девальвація, характерна для країн, що зазнали військової агресії, викликає недовіру до фінансової системи та стимулює «втечу капіталу»¹⁰. Створення умов для збереження макрофінансової стабільності, включно з валютними інтервенціями, резервними фондами, реструктуризацією зовнішнього боргу, є передумовою фінансового оздоровлення держави.

Таким чином, війна глибоко трансформує фінансову архітектуру країн. Умовою сталого відновлення є перехід від кризового реагування до довгострокового фінансового планування з використанням інноваційних інструментів, орієнтованих на прозорість, відповідальність і мультистейкхолдерське партнерство. Фінансова система має бути не лише засобом компенсації втрат, а й механізмом трансформації економіки у напрямі її стійкості та сталості.

3. Фінансування сталого післявоєнного розвитку:

джерела, стратегія, історичні паралелі

Фінансування післявоєнного відновлення є ключовим чинником забезпечення стабільності, зростання та довгострокової стійкості держави. Історичний досвід підтверджує це: від Плану Маршалла, що забезпечив економічне відродження Західної Європи після Другої світової війни, до програм відновлення Іраку та Афганістану на початку XXI століття. Ці приклади доводять, що ефективне управління

¹⁰ European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). (2022). Preserving Macroeconomic Stability in Conflict-Affected Economies. Transition Report 2022–2023.

ресурсами та продумана фінансова політика відіграють вирішальну роль у відновленні довіри, відбудові інфраструктури та модернізації держави.

Сучасні умови післявоєнного розвитку вимагають не лише мобілізації наявних ресурсів, але й побудови нової фінансової архітектури, здатної забезпечити баланс між швидким реагуванням на критичні виклики та реалізацією довгострокових стратегічних пріоритетів. На початковому етапі ключову роль відіграють державне фінансування та міжнародна допомога. У випадку України, протягом 2022–2024 років була мобілізована значна підтримка з боку МВФ, Світового банку, Європейського інвестиційного банку, агентств розвитку USAID, KfW, JICA та інших партнерів¹¹. Ці ресурси були спрямовані передусім на забезпечення макроекономічної стабільності, гуманітарні потреби, підтримку медичної сфери та відновлення критичної інфраструктури. Проте міжнародна допомога має обмежений часовий горизонт, часто супроводжується умовами фінансової дисципліни, структурних реформ чи зовнішнього аудиту. Тому особливо важливим стає перехід від донорської до інвестиційної моделі фінансування, яка забезпечує мультиплікативний ефект, сприяє залученню приватного капіталу та формуванню самодостатньої фінансової екосистеми відновлення.

Приватні інвестиції відіграють ключову роль у масштабній реконструкції, зокрема у сферах енергетики, житлового будівництва, цифрової інфраструктури та логістики. Для їх залучення необхідно гарантувати стабільність законодавства, ефективне вирішення спорів, наявність незалежного судочинства і дієві механізми захисту інвесторів. Додатковим фактором довіри є державні гарантії, страхування політичних ризиків (наприклад, через MIGA) та створення спеціальних економічних зон або цільових фондів, які мінімізують бар'єри для інвесторів. Значного поширення в післявоєнних умовах набувають публічно-приватні партнерства, які дозволяють реалізовувати великі інфраструктурні проєкти, розподіляти ризики між державою та бізнесом, зберігаючи контроль над стратегічно важливими об'єктами¹². Особливо ефективною така модель є в будівництві шкіл, лікарень, транспортних вузлів – як це свого часу відбувалося під час відновлення Східної Німеччини або в Японії після Другої світової війни.

¹¹ International Monetary Fund. (2023). IMF Support for Ukraine: Factsheet. Retrieved from: <https://www.imf.org>

¹² OECD. (2020). The Role of Public-Private Partnerships in Post-Conflict Reconstruction. Paris: OECD Publishing

Водночас глобальний фінансовий ландшафт стрімко змінюється, і традиційні механізми поступово доповнюються інноваційними інструментами. У фокусі уваги перебувають зелені та соціальні облігації, які спрямовуються виключно на екологічні або соціально значущі проєкти – від модернізації енергетики до розвитку освіти та медицини. Токенізовані активи, засновані на блокчейн-технологіях, відкривають нові можливості для залучення малих інвесторів, зниження транзакційних витрат і посилення прозорості¹³. Краудфандинг і краудінвестинг через спеціалізовані онлайн-платформи дозволяють підтримувати локальні ініціативи, активізуючи громадянське суспільство й місцевий бізнес.

Успішне управління цими джерелами фінансування неможливе без стратегічно виваженої фінансової політики. Вона має інтегрувати принципи сталого розвитку в усі аспекти: бюджетну, податкову, боргову та інвестиційну системи. Одним із ключових інструментів є податкове стимулювання – пільги для інвесторів, що вкладаються у соціальну інфраструктуру, цифрову трансформацію, енерго-ефективність. У країнах Європейського Союзу подібна політика дозволила сформувати цілий ринок «зелених» інвестицій¹⁴. В Україні додаткового значення набуває екологічне оподаткування, зокрема ідея впровадження вуглецевого податку, що узгоджується з європейськими стандартами.

Ще одним важливим елементом є фінансова децентралізація. Передача бюджетних повноважень і джерел доходів територіальним громадам сприяє оперативному реагуванню на виклики, врахуванню локальних потреб та залученню громадськості до процесу ухвалення рішень. Доступ до грантів і кредитів міжнародних інституцій, а також розвиток локальних публічно-приватних ініціатив відкривають нові горизонти для сталого регіонального розвитку¹⁵.

Прозорість і цифрова підзвітність є основою довіри до фінансової системи. У цьому контексті показовою є українська платформа DREAM – інструмент цифрового управління відновленням, що забезпечує відкритий доступ до інформації про фінансування, строки виконання та підрядників¹⁶. Такі цифрові рішення не лише запобігають

¹³ World Economic Forum. (2023). Digital Assets, Tokenization, and the Future of Finance. Insight Report.

¹⁴ European Commission. (2021). EU Green Bond Standard. Brussels: European Union Publications.

¹⁵ OECD. (2020). Fiscal Decentralisation and Inclusive Growth. OECD Fiscal Network Report.

¹⁶ Ministry for Communities, Territories and Infrastructure Development of Ukraine (2023). DREAM: Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management. Retrieved from: <https://dream.gov.ua>

корупції, а й підвищують ефективність витрат та залучають громадян до контролю за реалізацією проєктів.

Не менш важливою є координаційна функція міжнародних фінансових інституцій. Світовий банк, ЄБРР, IFC, OECD та Програма розвитку ООН не лише надають фінансування, а й формують стандарти управління, розробляють рекомендації для стратегічного планування та здійснюють моніторинг результатів. Саме вони можуть допомогти державі перейти від точкових рішень до побудови цілісної стратегії сталого фінансового розвитку.

Узагальнюючи, можна сказати, що фінансування післявоєнного розвитку – це не лише питання коштів, а й вектору розвитку. Йдеться про вибір між відновленням за інерцією та побудовою якісно нової економіки – прозорої, інклюзивної, екологічно відповідальної. Україна має історичний шанс не лише відновитися, а й задати приклад фінансової трансформації, що ґрунтується на принципах стійкості, довіри та партнерства.

4. Інструменти та практики оцінювання ефективності фінансування в умовах післявоєнного відновлення: приклад України

Оцінювання ефективності фінансування в умовах післявоєнного відновлення є критично важливим для досягнення максимальної віддачі від інвестицій, особливо з огляду на обмеженість доступних ресурсів, високий рівень невизначеності та необхідність дотримання прозорості перед національними й міжнародними стейкхолдерами¹⁷. У таких обставинах не менш важливою за саме залучення фінансування є здатність держави та її інституцій обґрунтовано розподіляти ресурси, передбачати ризики та оцінювати результативність ініціатив на всіх етапах реалізації. Саме тому провідні міжнародні практики рекомендують інтеграцію кількісних і якісних методів оцінки, які забезпечують обґрунтованість прийняття рішень у надзвичайно динамічному середовищі післякризової реконструкції¹⁸.

Один із найбільш ефективних інструментів аналізу ризиків – метод Монте-Карло. Його застосування дозволяє моделювати широкий спектр сценаріїв, враховуючи імовірні зміни таких параметрів, як валютні коливання, інфляція, коливання цін на будівельні матеріали чи строки постачання. У ситуації післявоєнної невизначеності ці сценарії

¹⁷ World Bank. (2020). Monitoring and Evaluation in Post-Conflict Settings: Toward Resilient Recovery. Washington, DC: World Bank.

¹⁸ UNDP. (2021). Evaluation Guidelines for Post-Crisis Recovery Projects. United Nations Development Programme.

допомагають передбачити перевитрати бюджету, оцінити часові затримки й виявити потенційні «вузькі місця» в реалізації інфраструктурних проєктів. Особливу актуальність метод Монте-Карло має для об'єктів з великою тривалістю будівництва – енергетичних комплексів, логістичних хабів чи нових освітніх кластерів¹⁹.

Ще одним стратегічним інструментом є benchmarking – метод порівняльного аналізу, що дозволяє адаптувати успішні моделі управління, встановлювати обґрунтовані нормативи витрат і посилювати підзвітність у сфері публічних інвестицій²⁰. У країнах, що пережили конфлікти або масштабні кризи, benchmarking активно використовувався для імплементації ефективних підходів. Наприклад, у Сербії чи Боснії та Герцеговині після воєнних конфліктів застосування цього підходу допомогло раціоналізувати інфраструктурні бюджети й уникнути дублювання функцій між державними та місцевими установами.

Комплексне оцінювання ефективності стає неможливим без інтеграції системи KPI (ключових показників результативності) та методу LCC (оцінювання вартості життєвого циклу)²¹. KPI дозволяють моніторити ступінь досягнення стратегічних цілей проєкту за екологічними, соціальними й економічними критеріями – зокрема за рівнем скорочення викидів, кількістю створених робочих місць чи обсягом залучених приватних інвестицій. Методика LCC дає змогу враховувати не лише вартість будівництва, а й витрати на експлуатацію, обслуговування, модернізацію та утилізацію, що, у свою чергу, запобігає фінансуванню проєктів, які є економічно неефективними в довгостроковій перспективі. Сценарне моделювання – ще один важливий інструмент, що забезпечує підготовку до різних варіантів розвитку подій²². Воно дозволяє прогнозувати наслідки зміни податкового режиму, затримок у постачанні обладнання, коливань на ринку праці або навіть «чорних лебедів» – малоймовірних, але потенційно катастрофічних подій. Цей підхід, особливо ефективний у поєднанні з Monte Carlo, формує гнучке й адаптивне стратегічне бачення для всіх учасників процесу – від донорів до місцевих громад.

¹⁹ Palisade Corporation. (2023). Using Monte Carlo Simulation in Infrastructure and Capital Projects. Technical White Paper.

²⁰ Camp, R. C. (1989). Benchmarking: The Search for Industry Best Practices that Lead to Superior Performance. ASQC Quality Press.

²¹ Gluch, P., & Baumann, H. (2004). The Life Cycle Costing (LCC) Approach: A Conceptual Discussion of Its Usefulness for Environmental Decision-Making. *Building and Environment*, 39(5), 571–580.

²² Schoemaker, P. J. H. (1995). Scenario Planning: A Tool for Strategic Thinking. *Sloan Management Review*, 36(2), 25–40.

Український досвід 2022–2024 років поступово трансформується у приклад системного та стратегічного підходу до оцінювання проєктів. Від початкової фази реагування на надзвичайні ситуації держава перейшла до формування довгострокової моделі сталого фінансування. За оцінками Світового банку та Європейської комісії, потреби України у відновленні перевищують \$486 млрд, з яких значна частина припадає на інфраструктуру, енергетику та житловий фонд²³. Уряд України свідомо обрав стратегію не просто відновлення зруйнованого, а створення нової якості – із використанням принципів зеленої економіки, інклюзивного дизайну, цифровізації та енергозбереження.

Практичні кейси ілюструють застосування найкращих підходів у реальних проєктах. Наприклад, відновлення медичних закладів у Чернігівській та Харківській областях здійснювалося з урахуванням LCC-методології та ESG-критеріїв: крім фізичної реконструкції, проєкти включали модернізацію енергосистем, встановлення систем очищення води, впровадження цифрових платформ моніторингу. У сфері освіти пілотний проєкт реконструкції шкіл за принципом «Build Back Better» передбачав використання екологічних матеріалів, установку сонячних панелей та забезпечення інклюзивності навчального середовища. Унікальним прикладом інтеграції ESG-критеріїв стало проєктування та будівництво Вальдорфської школи в Київській області, що оцінювалося не лише за традиційними параметрами вартості та термінів, а й за соціальним впливом, відповідністю екологічним стандартам та прозорістю управління²⁴. У рамках цього кейсу вперше в Україні було апробовано національний ESG-індикатор, який став основою для нової методології відбору проєктів для державного фонду відновлення.

Інституційна інфраструктура оцінювання також зазнала суттєвого вдосконалення. Створення Національного фонду відновлення, запуск платформи «Ukraine Facility» від Єврокомісії, а також розгортання цифрової екосистеми DREAM – усе це стало підґрунтям для запровадження прозорих і верифікованих підходів до оцінювання проєктів²⁵. DREAM, зокрема, дозволяє у режимі реального часу

²³ World Bank, European Commission, and United Nations. (2023). Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment – February 2023 Update.

²⁴ Ministry for Communities, Territories and Infrastructure Development of Ukraine. (2024). ESG Methodology for Reconstruction Projects: National Pilot Implementation Report.

²⁵ Ministry for Communities, Territories and Infrastructure Development of Ukraine. (2024). DREAM – Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management: User Guide and Functionality Overview.

відстежувати хід реалізації, джерела фінансування, відповідність критеріям і очікуваний вплив кожного об'єкта.

Зростання ролі місцевих ініціатив і децентралізованого фінансування створює передумови для швидкої реалізації малих і середніх проєктів, що є важливими для стійкого розвитку територій. Завдяки реформі децентралізації, громади отримали право управляти фінансами та реалізовувати інфраструктурні ініціативи. У містах Західної України, наприклад, реалізуються житлові програми для внутрішньо переміщених осіб за участі місцевих забудовників і донорських структур, зокрема ЄБРР та KfW²⁶.

Таким чином, система оцінювання ефективності фінансування в Україні поступово перетворюється на повноцінний елемент стратегічного управління відновленням. Інтеграція інструментів аналізу ризиків, екологічної відповідальності, життєвого циклу проєкту та цифрового моніторингу забезпечує не лише ефективне використання коштів, але й формування нової культури публічного управління – такої, що заснована на прозорості, відповідальності й довгостроковій цінності для суспільства.

ВИСНОВКИ

Фінансове забезпечення сталого розвитку в умовах післявоєнного відновлення потребує не лише глибокої трансформації традиційних підходів до формування бюджетної, кредитної, інвестиційної та податкової політики, а й переосмислення самої логіки фінансового управління в умовах системних викликів. З огляду на багатофакторну невизначеність, обмеженість ресурсів, високий рівень ризиків та соціальні наслідки війни, особливого значення набувають стратегічні пріоритети фінансування, орієнтовані на досягнення довгострокової економічної ефективності, екологічної сталості та соціальної інклюзивності.

В умовах нової фінансової реальності необхідним є перехід від реактивного до проактивного управління, де кожне фінансове рішення має прийматися з урахуванням не лише короткострокових вигод, а й довготривалого впливу на добробут населення, стан навколишнього середовища та інституційну стійкість. Інтеграція принципів прозорості, підзвітності та міжсекторальної взаємодії у фінансову політику стає ключовою умовою досягнення справді сталого відновлення, яке

²⁶ Council of Europe. (2023). Decentralisation and Local Governance Reform in Ukraine: Progress Report. Strasbourg: CoE Publications.

дозволить «відбудувати краще, ніж було», заклавши основу для більш справедливої, інноваційної та резиліентної економіки.

Застосування адаптивних фінансових інструментів – таких як метод Монте-Карло, бенчмаркінг, оцінка життєвого циклу проєкту (LCC) і ключові показники результативності (KPI) – дозволяє не лише мінімізувати ризики, а й створити умови для прийняття обґрунтованих рішень на основі системного і сценарного аналізу. Ці методи відіграють критичну роль у підвищенні ефективності витрачання коштів, забезпечуючи раціональне планування, пріоритезацію проєктів та контроль виконання. Особливої ваги набуває оцінювання не лише витрат, а й довгострокових вигод – економічних, соціальних, екологічних.

Впровадження ESG-підходів сприяє формуванню нової фінансової культури, де прибутковість поєднується з відповідальністю перед суспільством і довкіллям. Інтеграція екологічних, соціальних та управлінських критеріїв у процес прийняття рішень змінює саму логіку інвестування — від кількісних показників до ціннісних орієнтирів. Український приклад засвідчує, що навіть у надзвичайно складних умовах можливо не лише відновлювати зруйноване, а й проєктувати майбутнє за новими стандартами якості.

Кейс України демонструє, що навіть у складних умовах можна закласти основи сталого відновлення через синергію державного управління, міжнародної допомоги, приватних інвестицій та громадської участі. Ключовими передумовами успіху стали цифровізація процесів (зокрема через екосистему DREAM), децентралізація, залучення громад до ухвалення рішень, відкритий доступ до інформації та розвиток механізмів контролю. Сформована система оцінювання результативності, прозорості та ризик-менеджменту поступово перетворюється на інституційну норму.

У майбутньому фінансова система країн, які пережили руйнівні потрясіння, має трансформуватися не лише в бік відновлення, а й у напрямі стійкого зростання на основі цінностей сталого розвитку. З огляду на глобальні тенденції зміни клімату, енергетичного переходу та соціальної поляризації, приклади ефективної реконструкції з ESG-компонентом та інноваційними фінансовими рішеннями можуть стати основою для нової архітектури міжнародної фінансової допомоги. Україна, формуючи власну модель фінансування відновлення, має потенціал не тільки забезпечити внутрішню стабільність, а й запропонувати універсальні підходи для посткризового розвитку в інших країнах світу.

АНОТАЦІЯ

У розділі здійснено комплексний аналіз стратегічних пріоритетів фінансового забезпечення сталого розвитку в умовах післявоєнного відновлення на прикладі України. Актуальність обраної тематики обумовлена масштабністю сучасних викликів, що постають перед фінансовими системами країн, які зазнали збройних конфліктів, зокрема зруйнованою інфраструктурою, погіршенням інституційної спроможності, зростанням соціальної нерівності та необхідністю швидкої адаптації до багатофакторної невизначеності. Водночас трансформаційний потенціал післякризових періодів створює можливості для переходу до нової моделі економічного зростання – стійкої, соціально орієнтованої та інклюзивної.

Здійснено теоретико-методологічний аналіз підходів до фінансування сталого розвитку в кризових і посткризових умовах, у тому числі на основі міжнародного досвіду Афганістану, Іраку, Руанди, а також постпандемічної реконструкції окремих країн ЄС. Виокремлено ключові джерела інвестицій, серед яких державні, приватні, донорські, інституційні, а також інноваційні механізми, що включають цифрові фінансові інструменти, зелені облігації, краудфандинг і механізми впливу ESG-інвестування.

Обґрунтовано доцільність використання сучасних аналітичних інструментів і моделей підтримки рішень – таких як метод Монте-Карло для моделювання сценаріїв ризиків, бенчмаркінг для порівняння з кращими практиками, оцінка повної вартості життєвого циклу (LCC) для довгострокового планування витрат, KPI-методологія для моніторингу ефективності та ESG-критерії для інтеграції екологічних і соціальних аспектів у фінансову політику. Застосування цих інструментів дозволяє підвищити якість стратегічного планування та оптимізувати розподіл обмежених ресурсів в умовах високої турбулентності.

Особливу увагу приділено аналізу прикладів практичного впровадження фінансових стратегій відновлення соціальної інфраструктури в Україні – зокрема, у сферах освіти, охорони здоров'я, житлового будівництва. Розглянуто приклади реалізації проєктів із застосуванням принципів «Build Back Better», цифрової платформи моніторингу DREAM (Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management), інструментів залучення громадян до прийняття рішень і механізмів публічно-приватного партнерства. Акцент зроблено на прозорості, цифровій звітності та ефективному залученні міжнародних партнерів.

Окремий акцент зроблено на інституційному оформленні системи управління фінансовими потоками у процесі відновлення. Проаналізовано роль Національного фонду відновлення, ініціативи Європейської

Комісії «Ukraine Facility», а також вплив процесів децентралізації на підвищення ефективності розподілу ресурсів на місцевому рівні. Показано, що ефективне фінансове відновлення має спиратися не лише на залучення зовнішніх ресурсів, а й на формування нової культури управління – заснованої на прозорості, підзвітності, стратегічному бачення, цифровій трансформації та довірі з боку всіх стейкхолдерів.

Отримані результати мають не лише теоретичне, а й прикладне значення: вони можуть бути використані для формування оновленої політики сталого розвитку в Україні, розробки галузевих програм фінансування реконструкції та адаптації до інших країн із високим рівнем посткризової вразливості, зокрема в регіонах, які пережили збройні конфлікти або масштабні природні катаклізми. Таким чином, сформовані висновки ідентифікують фінансові основи не лише для відбудови, а й для побудови більш стійкого й інноваційного економічного середовища у довгостроковій перспективі.

Література

1. Sachs, J. D. (2020). *The ages of globalization: Geography, technology, and institutions*. Columbia University Press.
2. European Commission. (2023). *Ukraine Facility: Framework for sustainable reconstruction*. Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations.
3. Sachs, J. D. (2015). *The age of sustainable development*. Columbia University Press.
4. OECD (2019). *Financing climate futures: Rethinking infrastructure*. OECD Publishing.
5. McKinsey & Company. (2022). *The ESG premium: New perspectives on value and performance*. Retrieved from <https://www.mckinsey.com>
6. Freeman, R. E. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*. Pitman.
7. Brinkerhoff, D. W. (2005). Rebuilding governance in failed states and post-conflict societies: Core concepts and cross-cutting themes. *Public Administration and Development*, 25(1), 3–14. DOI: <https://doi.org/10.1002/pad.345>
8. World Bank (2023). *Macroeconomic impacts of armed conflicts: Evidence from recent wars*. World Bank Group.
9. Bruegel. (2023). *Central banking in conflict-affected economies: Policy dilemmas and inflation risks* (Policy Contribution No. 04/2023).
10. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). (2022). *Preserving macroeconomic stability in conflict-affected economies* (Transition Report 2022–2023).

11. International Monetary Fund (IMF). (2023). *IMF support for Ukraine: Factsheet*. Retrieved from <https://www.imf.org>
12. OECD. (2020). *The role of public-private partnerships in post-conflict reconstruction*. OECD Publishing.
13. World Economic Forum. (2023). *Digital assets, tokenization, and the future of finance* (Insight Report).
14. European Commission. (2021). *EU green bond standard*. Publications Office of the European Union.
15. OECD. (2020). *Fiscal decentralisation and inclusive growth* (OECD Fiscal Network Report).
16. Ministry for Communities, Territories and Infrastructure Development of Ukraine. (2023). *DREAM: Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management*. Retrieved from <https://dream.gov.ua>
17. World Bank (2020). *Monitoring and evaluation in post-conflict settings: Toward resilient recovery*. World Bank Group.
18. United Nations Development Programme (UNDP). (2021). *Evaluation guidelines for post-crisis recovery projects*.
19. Palisade Corporation. (2023). *Using Monte Carlo simulation in infrastructure and capital projects* (Technical White Paper).
20. Camp, R. C. (1989). *Benchmarking: The search for industry best practices that lead to superior performance*. ASQC Quality Press.
21. Gluch, P., & Baumann, H. (2004). The life cycle costing (LCC) approach: A conceptual discussion of its usefulness for environmental decision-making. *Building and Environment*, 39(5), 571–580. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2003.10.008>
22. Schoemaker, P. J. H. (1995). Scenario planning: A tool for strategic thinking. *Sloan Management Review*, 36(2), 25–40.
23. World Bank, European Commission, & United Nations. (2023). *Ukraine rapid damage and needs assessment – February 2023 update*.
24. Ministry for Communities, Territories and Infrastructure Development of Ukraine. (2024). *ESG methodology for reconstruction projects: National pilot implementation report*.
25. Ministry for Communities, Territories and Infrastructure Development of Ukraine. (2024). *DREAM – Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management: User guide and functionality overview*.
26. Council of Europe. (2023). *Decentralisation and local governance reform in Ukraine: Progress report*. CoE Publications.
27. United Nations Development Programme (UNDP). (2021). *Financing for sustainable development in crisis contexts*. Retrieved from <https://www.undp.org>

Information about the authors:

Alevtyna Tretiakova

PhD Student,

Interregional Academy of Personnel Management

2, Frometivska St., Kyiv, 03039, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-1652-6482>